

יובל לאמנת ג'נובה

המזרח

בצלם

בצלם, מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים, הוקם בפברואר 1989 על-ידי אנשי רוח, משפטנים, רופאים, עיתונאים וחברי-כנסת, במטרה להיאבק נגד הפרות זכויות האדם בשטחים, באמצעות תיעודן והבאתן לידיעת הציבור הרחב וקובעי המדיניות; להילחם בתופעת ההדחקה וההכרח בחברה הישראלית, ולתרום ליצירת רבות של זכויות אדם בישראל.

כארגון ישראלי, מיוחד **בצלם** עיקר מאמציו לניסיון לשנות את מדיניותה של ממשלת ישראל בשטחים, להעמידה על חובתה לשמור על זכויות האדם של כותשיהם, ולקיים בקפדנות או הוראות המשפט הבינלאומי.

בצלם מבקש להביא, באמצעים שונים, את מירב המידע לידיעתנו של אזרחי ישראל. ייתכן שהציבור יעדיף שלא לעשות, אך בשום מנ לא יוכל לומר: "לא ידעתי".

בצלם הוא עמותה עצמאית הממונת מתרומות של יחידים וקרנות למידע, התנדבות ותרומות:

בצלם, רח' עמק רפאים 43, ירושלים, 02-5617271; פקס 02-5610756
דואר אלקטרוני: mail@btselem.org
אתר אינטרנט: www.btselem.org

הנהלת בצלם: ד"ר אדי קאופמן - יו"ר
עו"ד ג'ולייט אבו-עיון, אילת אופיר,
ד"ר אריה ארנון, ד"ר ענת בילצקי,

תערוכת אמנות

במלאת עשור לבצלם

רוני סומק, דוד טרטקובר, אלכד רפאלי, דורית פלדמן, יאיר גרבוז, אתי אליאס, רפי לביא, מיכה קירשנר, רונן ללנה, אלי מעוז, מתי להט, דוד וקשטיין, ישראל רבינוביץ, חדוה שמש, דב הלר, אסד עזי, מוטי מזרחי, יגאל תומרקין, משה גרשוני, דודו גרשטיין, מנשה קדישמן, ציבי גבע, בוקי שוורץ, צילה פרידמן, דליה הקר אוריון, מריס נייגר, ורדה גבעולי, יעקב חפץ, מיכל היימן, מיקי קרצמן, שלמה ערד, ערן שקין, דני קרוון, גדעון גכטמן, פריד אבו-שקרא אלכס ליבק, אמיר כהן

בתיאטרון גבעתיים, רח' רמז 10, טל' 03-7325340-2

התערוכה פתוחה להביל

4..... יות המלחמה

5..... הדו"ח השנתי של הצלב האדום

6..... 49-רישא

אתר

8..... שוה לבקר

10..... 49-סיפא

12..... 53

14..... 71

15..... 76

גם במלחמה לא הכול מותר. זוהי, אם לתמצת, הנורמה הבסיסית שמאחורי המשפט ההומניטרי הבינלאומי. משפט זה איננו עוסק בשאלה האם המלחמה עצמה מוצדקת (בכך עוסק, בעיקר הצ'רטר של האו"ם ומועצת הביטחון שלו), אלא בשאלת צדקתם של האמצעים המופעלים במלחמה, צודקת ככל שתהיה. הוראות משפט זה מטילות מגבלות על הפעולות המותרות בעת מלחמה, כדי למזער את הפגיעה במי שאיננו נמנה על הכוחות הלוחמים: שבויים, פצועים ואזרחים.

השנה מציין העולם יובל לארבע אמנות ג'נווה, שמרכיבות את רובו של המשפט ההומניטרי הבינלאומי. כמו ההכרזה העולמית בדבר זכויות האדם, גם רוב האמנות הללו נחתמו לאחר מלחמת העולם השנייה, ותחת השפעת הזוועות שהתחוללו בה, מתוך רצון לנסות ולהבטיח כי הן לא תישנה.

בתודעה הציבורית הישראלית קשורות אמנות ג'נווה בעיקר להגנה על פצועים ושבויים. זהו, אכן, תוכן של שלוש האמנות הראשונות. לעומת זאת, הוראותיה של אמנת ג'נווה הרביעית - שעוסקת בהגנה על אזרחים בעת מלחמה ובמיוחד בשטח כבוש - מוכרות פחות, אך הן הרלוונטיות ביותר לפיקוח על זכויות האדם בשטחים הכבושים. על-פי אמנה זו, חייבות כל פעולותיו של הכוח הכובש - למעט אלו הדרושות לצורכי ביטחון חיוניים - להיעשות למען רוחות התושבים ("המוגנים" בלשון האמנה) ומתוך הגנה על כבודם.

האקרובטיקה המשפטית של ישראל, שנועדה לתמוך בטענתה שאמנת ג'נווה הרביעית איננה חלה בשטחים הכבושים, איננה משנה את העובדה שהעולם כולו רואה בישראל, כצד לאמנה, מחויבת למילוי הוראותיה, חובה שהיא מפירה בעקביות מאז 1967.

ישראל משתמשת באותה אקרובטיקה גם בכל הנוגע לדרום-לבנון, שלטענתה היא איננה מקיימת בו "שליטה אפקטיבית". תקצר היריעה מלמנות את כל מאפייניה של השליטה האפקטיבית של ישראל על דרום-לבנון, נציין רק כי עצם השליטה הצבאית באזור מעניקה לישראל מעמד של כוח כובש, על כל המתחייב ממעמד כזה על-פי המשפט ההומניטרי הבינלאומי.

במשך שנים אישר בית המשפט העליון הפרות רבות של האמנה בגדה וברצועה, שאיננה שפיטה מבחינתו מאחר שהכנסת לא עיגנה את הוראותיה בחוק הישראלי (בימים אלו הניחה ח"כ זהבה גלאון על שולחן הכנסת הצעת חוק ברוח זו). הפרות חמורות של אמנת ג'נווה - כגון עינויים, גירוש, לקיחת בני-ערובה, הרס נרחב של רכוש שלא לצורך צבאי, וכן העברה של חלק מאוכלוסיית המעצמה הכובשת לשטח הכבוש - נחשבות לפשעי מלחמה על-פי חוקת בית-הדין הפלילי הבינלאומי, וישראל לא הצטרפה לחוקה, בין השאר בגלל עובדה זו.

אירוני ועצוב במיוחד, ש-50 שנה לאחר המלחמה, שהעם היהודי היה קרבנה העיקרי, מתכחשת מדינת ישראל בפעולותיה לתוצר של הלקח החשוב ביותר שהפיקו אומות העולם מזוועות המלחמה ההיא.

סעיף 1. בעלי האמנה מתחייבים לכבד את האמנ

הזאת ולדאוג לכיבודה בכל הנסיבות

גבולות המלחמה

המשפט ההומניטרי הבינלאומי - מה זה בכלל

הצדדים הלוחמים. שבויי מלחמה, עצירים אזרחיים, פצועים וחוז פליטים ואנשים החיים תחת כיבוש נהנים משירותיו הטוב בחתימתן על אמנות ג'נובה התחייבו הממשלות, בין השאר, לאפ לצלב האדום לבקר במחנות שבויים צבאיים ובמתקני מעצר אזר ולהיפגש עם השבויים והעצירים ללא נוכחות עדים.

עמדת ישראל היא, שהמשפט הבינלאומי ההומניטרי מחייב א רק בחלקו בפעולותיה בשטחים. תקנות האג, המהוות מהמשפט הבינלאומי המנהגי - שכולל את עקרונות ההתנה המחייבים את כל מדינות העולם, כולל את אלה שאינן שותף להסכמים ספציפיים - מוכרות על-ידי ישראל כחלות על השטח בג"צ מכיר בהן כשפיטות בפניו, ולטענת ישראל היא מקיימת א במלואן. באשר לאמנת ג'נובה הרביעית, עמדת ממשלות ישראל היתה ועודנה, שלמרות שישראל היא צד לאמנה, אין היא מחיי אותה בפעולותיה בשטחים, וזאת מפני שישראל אינה מתייחס לשטחים ככבושים, בטענה שריבונותן של מצרים וירדן על השטח עליהם השתלטה ב-1967, מעולם לא הוכרה. כמו כן, כופרת ישראל בשפיטותה של אמנת ג'נובה בבתי-משפט בישראל, וזאת מפני שהיא נחשבת לחלק מהמשפט הבינלאומי ההסכמי - שכולל אמנות המחייבות רק את המדינות השותפות להן - והכנסת לא עיגנה הוראותיה בחוק הישראלי, ולכן הוראות החוק הזה גוברות הוראות האמנה.

עם זאת, ישראל הצהירה לא אחת כי היא מקבלת על עצמה לכ את "ההוראות ההומניטריות" של אמנת ג'נובה הרביעית, אם מעולם לא הגדירה מהן הוראות אלה בעיניה.

בית-המשפט העליון קיבל, בהדמנויות שונות, את עמדתה זו המדינה, קבע כי אמנת ג'נובה אינה שפיטה בפניו בכל הנוגע לפעולות המתבצעות בשטחים, ונמנע, ככלל, מלדון בהוראות במספר מקרים אישר בג"צ שימוש באמצעים המנוגדים לאם ג'נובה אך מותרים בחוק הישראלי, בהם הריסות בתים וגירוש. עמדה זו של המדינה ושל בג"צ סותרת את עמדתם של מומחה למשפט בינלאומי ואת הכוונה שעמדה בבסיס אמנת ג'נובה, ההגבלות המוטלות על מעצמה כובשת גוברות על הסמכויות המוענקות לשלטונות על-פי המשפט המקומי. בנוסף, ארגוני זכויות

"מלחמות אינן, בשום אופן, יחסים בין אדם לאדם אלא יחסים בין מדינות, שבהם בני-אדם הם אויבים רק במקרה; לא כבני-אדם, אפילו לא כאזרחים, אלא כחיילים. הואיל שמטרת המלחמה היא להרוס את מדינת האויב, לגיטימי להרוג את מניניה כל עוד הם נושאים נשק. אולם, ברגע שהם מניחים את נשקם וכנענים, הם חדלים להיות אויבים או סוכני-אויב וחוזרים להיות בני-אדם בלבד, ונטילת חייהם איננה לגיטימית עוד." ד"ן-ז'יק רוסו

המשפט ההומניטרי הבינלאומי קובע את הכללים החלים על מדינות במצבים של סכסוכים מזוינים. הנחת היסוד של משפט זה היא, שגם במצבים כאלה יש קווים אדומים שאין לחצותם, ויש לשמור על זכויותיהם של הלוחמים, של האזרחים המושפעים מהסכסוך, או של לוחמים שהוצאו ממעגל הלחימה, כמו פצועים או שבויים. ארבע אמנות ג'נובה והפרוטוקולים שלהן, יחד עם תקנות האג, מהווים את החלק הארי של המשפט ההומניטרי הבינלאומי.

רק במחצית השנייה של המאה ה-19 הסכימו אומות העולם על כללים בינלאומיים של חוקי מלחמה, כדי למנוע סבל מיותר. מאז, כתוצאה מהאופי המשתנה של סכסוכים מזוינים וכוח ההרס של כלי-הנשק המודרניים, נערכו שינויים רבים ונסחו תוספות למשפט ההומניטרי.

תקנות האג קובעות את זכויותיהם וחובותיהם של לוחמים ומגבילות את אמצעי הפגיעה באויב. מטרתן של **אמנות ג'נובה** להבטיח את שלומם של לוחמים שהניחו את נשקם ושל בני-אדם שאינם לוקחים חלק במעשי האיבה:

אמנת ג'נובה הראשונה מתייחסת לכוחות השדה ומגינה על חיילים פצועים או חולים, צוותים רפואיים ואנשי דת צבאיים.

אמנת ג'נובה השנייה מתייחסת ללוחמה בים ומגינה על פצועים וחולים, צוותים רפואיים ואנשי דת השייכים לכוחות הצבא או לאניות שנטרפו.

אמנת ג'נובה השלישית מגינה על שבויי מלחמה.

אמנת ג'נובה הרביעית, שהיא הנוגעת לעניינינו, עוסקת בהגנה על אוכלוסייה אזרחית בזמן מלחמה או תחת כיבוש. האמנה אוסרת, בין היתר, על מעשי אלימות נגד תושבי השטח הכבוש, פגיעה בכבודם, פעולות נקם נגדם, לקיחת בני-ערובה, ענישה קולקטיביות וגירוש המוני או של יחידים. האמנה גם עוסקת בהגנה על ילדים,

תוך הדו"ח השנתי של הצלב האדום הבינלאומי לשנת 1998:

ועדריהן הוחרמו. צעדים נוספים, כגון שלילת תושבות (במזרח ירושלים), החרמת תעודות זהות והעברות בכוח, ננקטו גם הם במהלך השנה כנגד מוגנים.

הצלב האדום הבינלאומי עשה כמיטב יכולתו כדי לשפר את מצבם של אזרחים החיים בשטחים הכבושים. על-אף פניותיו לממשלת ישראל הוא נכשל בהבאתה לציות מלא למשפט ההומניטרי הבינלאומי. מספר רב מאוד של הפרות של אמנת ג'נווה הרביעית דווחו לשלטונות. ב-1998 המשיך הצלב האדום לבקר במתקני מעצר בישראל. מאז יולי הוא ביצע שורה שלמה של ביקורים ב-18 מתקני המעצר העיקריים במדינה והציג דו"ח תקופתי לשלטונות בחודש אוגוסט. לנציגי הצלב האדום היתה גישה סדירה לכ-3,600 עצירים, עם 975 מהם היתה זו פגישה ראשונה ביחידות. המלצות לשיפור בטיפול ובתנאי המעצר הוגשו לשלטונות בתי הכלא.

תשומת לב מיוחדת הוקדשה לטיפול בנחקרים. לעתים נתקל הצלב האדום הבינלאומי במכשולים בדרך לביקורי עצירים שנחננים בחקירה. בסוף 1998 הצלב האדום עדיין לא הצליח להגיע לשני אזרחים לבנונים שמוחזקים בידי ישראל, האחד מאז שנת 1989 והשני מאז 1994. עם זאת, עציר לבנוני אחר זכה לביקור בפעם הראשונה במאי, שנתיים לאחר מעצרו.

כבעבר, הצלב האדום המשיך לארגן ולממן, יחד עם ארגון הסהר האדום הפלסטיני, ביקורים של משפחות עצירים המוחזקים בבתי-כלא בישראל.

ב-1998 פורסמה החלטת בג"צ מ-1997, לפיה עצירים לבנונים מסוימים יכולים להיות מוחזקים לאחר שסיימו לרצות את גזר דינם, וזאת לצורך מיקוח. ההחלטה, שכמוהו כהרשאה להחזיק באסירים הללו כבני-ערובה, מהווה הפרה של אמנות ג'נווה. הצלב האדום פנה כמה פעמים לשלטונות בדרישה לחדול ממנהג זה, אך לשווא.

הצלב האדום הבינלאומי היא, שכל עוד לא הושג הסדר קבע - ד בכללי המשפט הבינלאומי - באשר למעמדם של השטחים שים, ישראל נשארת מחויבת לכללי אמנת ג'נווה הרביעית משנת במיוחד בכל הנוגע לסמכויות המינהליות והביצועיות שבהן קה ישראל.

לצלב האדום הבינלאומי, שפעיל באזור מאז 1967, הטיפול רים והמשמעויות ההומניטריות של ההתנחלויות היוו מקור ה עמוקה. הצלב האדום הבינלאומי חזר וקרא לממשלת ישראל למשפט ההומניטרי הבינלאומי ולנקוט בצעדים הנחוצים לקת הפרות של אמנת ג'נווה הרביעית. על אף זאת, הצלב האדום הבינלאומי לא הבחין בשיפור במצב ההומניטרי.

במהלך השנה היו כמה פיגועים נגד אזרחים ישראלים. פעולות, הנעשות ללא אבחנה, מהוות הפרה של המשפט ההומניטרי לאומי. הצלב האדום שב וקרא לציות לחוקים הבסיסיים ביותר גוף המשפטי הזה.

האוכלוסייה האזרחית המוגנת על-ידי אמנת ג'נווה הרביעית יכה לסבול מבעיות הומניטריות קשות במהלך 1998. לקשיים ה לשוק העבודה, למגבלות שהוטלו על מסחר ולסגר שהוטל שטחים היתה השפעה שלילית על הפעילות הכלכלית, הן בטווח ו הן בטווח הארוך. הרחבת ההתנחלויות, מתוך הפרה של אמנת הרביעית, נמשכה.

המערבית אירעו כמה התנגשויות שהותירו כמה הרוגים יים, באזורי חברון וירושלים. אלפי אנשים נותרו מופרדים מבני-חנם. אנשים הוחזקו במעצר מחוץ לשטחים הכבושים, תוך אמנת ג'נווה הרביעית. היו מקרים רבים של הפקעת קרקעות ות בתים, בעיקר באזורים הנחננים לשליטת ישראל. כמה עשרות חות בדואיות נאלצו לעקור מאזורי מחייתן; אוהליהן נהרסו

סעיף 49 - רישא. "העברת-כפייה של מוגני

מוגנים מן השטח, משטח נכבש לשטח כל ארץ אחרת - אסורים, ויהי המנ

הודעה לעיתונות של ארגון זכויות האדם Human Rights Watch

ניו-יורק, 10 בנובמבר 1999

נמשך גירוש אזרחים מדרום-לבנון

ישראל מפירה את אמנת ג'נווה

למרות גינוי בינלאומי, נמשך גירושם של גברים, נשים וילדים לבנונים מבתיהם באזור הכבוש בידי ישראל בדרום-לבנון. מאז 25-26 באוקטובר, גירשה המיליציה המסייעת של ישראל, צבא דרום-לבנון, בכוח שישה אזרחים, כולל קשיש, אשה ושני ילדיה, מהאזור הכבוש.

ישראל מחמשת ומממנת את צד"ל ועל-כן חלה עליה אחריות מוחלטת, על-פי המשפט ההומניטרי הבינלאומי, לפעולותיו, אשר מפירות את זכויות האוכלוסייה האזרחית. הגירושים מהווים הפרה חמורה של אמנת ג'נווה ועל-כן מהווים פשע מלחמה, כך ציין ה-Human Rights Watch במכתבו לראש הממשלה ברק, שפורסם היום.

סעיף 147 לאמנת ג'נווה הרביעית מגדיר גירוש או הגליה של אזרחים כאחת הפעולות המהוות "הפרה חמורה" של האמנה.

"מאז 1985, מאות ואולי אלפים של אזרחים לבנונים נצטוו לעזוב את בתיהם ואת כפריהם ללא התראה ובלא אפשרות לערער. הם הושלכו

לשטח הפקר בלא כל מיטלטלים, להוציא את הבגדים שלעורם, האני מגלי, מנכ"ל מחלקת המזרח התיכון וצפון-אפריקה ב-W "עקירה אכזרית ובלתי-חוקית זו הרסה את חייהן של משפ

לבנוניות חפות מפשע, והיא חייבת להיפסק."

הלבנונים נאלצים לצעוד ברגל מהעמדה האחרונה של צד"ל בע הכבוש בדרום-לבנון ועד העמדה הראשונה של צבא לבנון. משם, מחפשים מקלט אצל בני משפחה או חברים בשטח הנמצא בשל ממשלת לבנון, ומנסים לבנות מחדש את חייהם. הם זכאים לו כלכלי חד-פעמי ממשלת לבנון.

במכתב לברק, שפורסם היום, קורא לישראל לאפשר את חד הבטוחה של בני המשפחות שגורשו, בלא שיהיו חשופים לכפיין להטרדות מידי כוחות הביטחון של שלטונות הכיבוש.

HRW אמר כי לבנונים גורשו מהאזור הכבוש מפני שסירבו לו פעולה עם המודיעין של צבא הכיבוש, מפני שקרוביהם ערקו או ס להתגייס לצד"ל, וכן כעונש קיבוצי בשל התקפות או חשד להתנ מזוינות שביצעו קרוביהם נגד כוחות צה"ל וצד"ל.

ידיים או המוניים, וכן גירושם של המעצמה הכובשת או לשטחה של שיהיה

ממלחמת ששת-הימים ועד פרוץ האינתיפאדה
גורשו מהשטחים 1041 פלסטינים.
מתחילת האינתיפאדה גורשו עוד 481:
ב-1988 גורשו 32 פלסטינים מהשטחים
ב-1989 גורשו 26
ב-1991 גורשו 8
ובדצמבר 1992 גירשה ישראל 415 פעילי חמאס
מהשטחים ללבנון.

חציית השנייה של המאה ה-20, ישראל היא המדינה
מוקרטית היחידה שהשתמשה בגירוש תושבים כצורת
שה, לצד מדינות בעלות משטר דיקטטורי וטוטליטרי,
אוי לה לישראל לא להידמות להן. עונש הגירוש הוא
קשים ביותר שהוטלו על פלסטינים תושבי השטחים
הלך השלטון הישראלי.
ב-1992 לא השתמשה ישראל באמצעי זה בשטחים, אך
זלת עליה האחריות לגירושם של אזרחים לבנונים על-ידי
נות צד"ל מהשטח הכבוש בידי ישראל בדרום-לבנון.

שווה לבנק

המשפט ההומניטרי הבינלאומי

כל מה שרציתם לדעת

נושאים הנכללים במשפט ההומניטרי הבינלאומי, המסמכים הרלוונטיים ושאלות ותשובות – הכול באתר של הצלב האדום.

<http://www.icrc.org/eng/ihl>

אנשים במלחמה

פרויקט מיוחד של הצלב האדום במלאת 50 שנה לאמנות ג'נווה, שנועד להגביר את הערנות לחוקים הקיימים המגינים על אזרחים בעת מלחמה. בין השאר אפשר למצוא בו מיצג מולטי-מדיה מיוחד בשם "אש צולבת", שמתעד את חוויית המלחמה מזוויות של לוחמים, אזרחים, עיתונאים ועוד.

<http://www.onwar.org>

קוד ליבר

הקוד הראשון שמנסח כללי התנהגות לחיילים בשדה הקרב (1863).

<http://www.tufts.edu/fletcher/multi/texts/historical/LIEBER-CODE.txt>

אמנת האג

בדבר החוקים והמנהגים של המלחמה בשדה (1907).

<http://www.tufts.edu/fletcher/multi/texts/BH036.txt>

אמנת ג'נווה הראשונה

לשיפור מצבם של הפצועים והחולים בכוחות המזוינים ביבשה.

נחתמה ב-12.8.1949, נכנסה לתוקף ב-21.10.1950. ישראל אשררה ב-6.7.1951.

http://www.unhchr.ch/html/menu3/b/q_genev1.htm

אמנת ג'נווה השנייה

לשיפור מצבם של הפצועים, החולים והנטרפים בכוחות המזוינים בים.

נחתמה ב-12.8.1949, נכנסה לתוקף ב-21.10.1950. ישראל אשררה ב-6.7.1951.

http://www.unhchr.ch/html/menu3/b/q_genev2.htm

אמנת ג'נווה השלישית

אודות היחס לשבויי מלחמה.

נחתמה ב-12.8.1949, נכנסה לתוקף ב-21.10.1950. ישראל אשררה ב-6.7.1951.

<http://www.unhchr.ch/html/menu3/b/91.htm>

אמנת ג'נווה הרביעית

אודות הגנה על אזרחים בשטח כבוש. ישראל אשררה את האמנה בשנת 1951

אך היא איננה שותפה לפרוטוקולים של האמנה משנת 1977 (ראו להלן).

<http://www.unhchr.ch/html/menu3/b/92.htm>

הפרוטוקול הראשון לאמנת ג'נווה הרביעית

אודות הגנה על קרבנות של סכסוכים מזוינים בינלאומיים (8.6.1977)

ישראל איננה חתומה על הפרוטוקול.

<http://www.unhchr.ch/html/menu3/b/93.htm>

הפרוטוקול השני לאמנת ג'נווה הרביעית

”המעצמה הכובשת לא תג

האזרחית לשטח שנכבש על-ידיה

מידי הציבור הפלסטיני והקימו יישובי קבע אזרחיים, הושיבו יהודים, במטרה לשנות את המצב הדמוגרפי בוליצור עובדות פוליטיות מוגמרות. ההסכמים שחמשלת ישראל ואש”פ, ולאחר מכן הרשות הפלסטי החל מספטמבר 1993, הנציחו למעשה את מעמדן המ של ההתנחלויות, שהקמתן היתה ועודנה מעשה מ ולא ביטחוני. כל זאת בניגוד מוחלט ללשון המע הבינלאומי ולרוחו.

על-פי נתוני ”שלום עכשיו”, בין 1967 ל-1999 הו בשטחי הגדה המערבית ורצועת עזה לפחות התנחלויות ישראליות, ומספר התושבים הישרא בהן הגיע לכ- 166,000 בסוף 1998. נתונים אלו כוללים את רמת הגולן ואת מזרח ירושלים למרות שע המשפט הבינלאומי הן מהוות שטח כבוש, שמעמדו שונה מזה של הגדה המערבית.

בפרשנות שפורסמה על-ידי הצלב האדום הבינלאומי לסעיף זה נכתב כי הוא: ”נועד למנוע נוהג, שאומץ במשך מלחמת עולם השנייה על-ידי מעצמות מסוימות, שהעבירו הלקים מאוכלוסייתן לשטח כבוש מסיבות פוליטיות וגזעיות או במטרה, כפי שהן טענו, ליישב (colonize) את אותם שטחים”.

במדיניות ההתנחלויות שלהן הפרו, אם כן, ממשלות ישראל השונות את המשפט ההומניטרי הבינלאומי בכלל, ואת האמנת ג'נווה הרביעית בפרט. מדיניות ההתנחלות נתאפשרה, בין השאר, בשל העובדה שבג”צ סירב לקרוא להפרות אלה בשמן, ולהורות על הפסקתן. ”במשפט הבינלאומי בכלל, ובדיני המלחמה בפרט, מה שחשוב הוא לא מראית-העין אלא המצב לאשורו”, קובע שוורצנברגר, מגדולי הפרשנים של דיני המלחמה, שבג”צ מרבה לצטט. בג”צ העדיף להתעלם מכלל זה. הוא נתן לגיטימציה למצב לאשורו, בו הפקיעו ממשלות ישראל מאות אלפי דונמים

חוות מעון, נובמבר 1999

א תעביר חלקים מאוכלוסייתה

סעיף 53. "אסור למעצמה הכובשת

להחריב נכסי מקרקעים או

להשמיד נכסי מטלטלים השייכים

ליחיד או לרבים [...] אלא אם

כן היו פעולות צבאיות מחייבות

לחלוטין את ההחרבה וההשמדה

האלה"

במהלך השנים השתמשה ישראל בהריסת בתים ובאטימתם כאמצעי ענישה בשטחים.

מאז תחילת האינתיפאדה:

לפחות 451 בתים נהרסו הריסה מלאה

לפחות 62 בתים נהרסו באופן חלקי

לפחות 294 בתים נאטמו אטימה מלאה

לפחות 118 בתים נאטמו באופן חלקי

על-פי מקורות שונים ניתן להעריך, כי מ-1987 עד 1998 הרסו השלטונות הישראליים "מינהלית" לפחות 2,200 בתי גורים של פלסטינים בשטחים, ועוד מאות מבנים אחרים.

בהנחה שמספרם הממוצע של הדיירים הפוטנציאליים או המנושלים לבית דומה לממוצע בשטחים, ניתן להעריך כי יותר מ-1,000 פלסטינים איבדו את ביתם מאז 1987 כתוצאה מהריסה "מינהלית" של בתים.

הבתים היו שייכים למשפחות חשודים או מורשעים בעבירות ביטחון, חלקם מבוקשים שעדיין לא נתפסו, חלקם עצורים לפני משפט, חלקם כאלה שנהרגו בשעת ביצוע העבירה.

העבירות שבהן נחשדו או הורשעו נעו מרצח וניסיון רצח ועד חברות בארגון חבלה, הסתה ואף ידוי אבנים. בעלי הבית שנהרסו או נאטמו היו, בדרך כלל, הוריו או אחיו של החשוד. חלק מהבתים נשכרו בידי משפחת החשוד מאנשים אחרים.

סעיף 71. "בתי המשפט המוסמכים של

המעצמה הכובשת לא יחרצו שום

גזר דין אלא לאחר שפיטה סדירה

מנוהל בידי צבא דרום-לבנון. עם זאת, האלוף דן חלוץ, ראש המבצעים של צה"ל, הודה בתצהיר שנמסר לבג"צ, כי קציני מגיעים מדי חודש לכלא אל-חיאם על-מנת לשלם את משכורות הסוואותו תצהיר נמסר גם, כי אנשי שב"כ משתפים פעולה עם צד"ל, ואף מסייעים להם בהנחיה מקצועית ובהדרכה בעניין העצורים בכלא.

העובדה שהניהול היומיומי של אל-חיאם, כמו רוב החקירות מבוצעים על-ידי אנשי צד"ל, אינה מפחיתה כהוא-זה מאחר של ישראל.

מדינת ישראל, כמדינה הכובשת בדרום-לבנון, נושאת באחריות לשמירה על זכויות האדם באזור, וחייבת לנקוט בפעולות הדרוש לשם הבטחת קיומן. העובדה שהאסירים מוחזקים בכלא אל-חיאם הליך כלשהו, שלא לדבר על הליך הוגן, כמו גם העינויים המוכרים עליהם בחקירות, מהווים הפרה בוטה של אמנת ג'נובה הרביעית גם של נורמות משפטיות בסיסיות ואמנות בינלאומיות נוספות, שתומה ישראל.

סעיף זה קובע גם כי יש לידע את המאשם בהקדם, בכתב ובשפה המובנת לו, על מהות ההאשמות נגדו, ולהביאו למשפט בהקדם האפשרי.

סעיף 72 קובע מפורשות שלנאשם תעמוד הזכות להתגונן ולהיפגש באופן חופשי עם עורך-דין לפי בחירתו.

מעצרים של האזרחים הלבנונים המוחזקים בכלא אל-חיאם בדרום-לבנון, הוא שרירותי ומנוגד הן לאמנת ג'נובה הרביעית והן לכל נורמה משפטית, שכן לא הוצאה נגדם פקודת מעצר והם לא הובאו בפני שופט.

לפי נתוני "ועדת המעקב לתמיכה בעצירים הלבנוניים בבתי-כלא בישראל", באוקטובר 1999 היו כלואים באל-חיאם כ-140 אזרחים לבנונים, ביניהם קטין בן 15, חמש נשים וכמה קשישים. לפחות שישה אסירים מוחזקים באל-חיאם יותר מעשור, ועוד 12, לפחות, כלואים שם בין חמש לעשר שנים, בלא שיוגש נגדם כתב אישום ובלא שיערך להם הליך משפטי כלשהו.

ישראל מתנערת מכל אחריות למתרחש בכלא אל-חיאם, בטענה שהיא

עצרו בארץ הנכבשת ואם נתחייבו

דין, ירצו את עונשם שמי

כלל, ואלה שבידם אישורים אינם יכולים להיכנס לישראל בימים בהם מוטל סגר מוחלט.

בני משפחה יכולים לבקר בבתי-הכלא רק באמצעות אוטובוס של הצלב האדום. הנסיעות הארוכות וההמתנה ההממושכת במתקן הכליאה ארוכות לעתים יום שלם ואינן מאפשרות ביקורים סדירים של קרובי העצורים.

בנוסף לאסירים הפלסטינים מחזיקה ישראל עוד 21 אזרחים לבנוניים המוגדרים "קלפי מיקוח", או, במלים אחרות, בני ערובה, לשחרור השבויים והנעדרים הישראלים בלבנון, ובמיוחד לשחרורו או בירור גורלו של הנווט רון ארד. חלקם מוחזקים בבתי-הכלא במשך למעלה מעשור ללא משפט.

החזקת האזרחים הלבנונים בישראל היא הפרה לא רק של סעיף 76, האוסר העברת מוגנים מהשטח הכבוש לשטחה של המעצמה הכובשת, אלא בעיקר של סעיף 34 לאמנת ג'נובה הרביעית, שלשונה קצרה וחותכת: "לקיחת בני ערובה אסורה."

מ ואסירים פלסטינים, ובכללם העצירים המינהליים, מוחזקים כני כליאה בתוך ישראל, מתוך הפרה ברורה של סעיף 76 באמנת הרביעית.

נתוני דובר צה"ל, ב-11 בנובמבר 1999 נמצאו בכלא מגידו, כליאה של צה"ל, 235 אסירים פלסטינים שפוטים ועוד 16 ים מינהליים.

נתוני דוברת שירות בתי-הסוהר, ב-24 באוקטובר 1999 נמצאו הכלא של השב"ס בישראל 1,560 אסירים פלסטינים, מהם 947 על עבירות ביטחון ו-947 על עבירות פליליות, וכן 4 עצירים ליים.

כלא של שירות בתי הסוהר שבהם נמצאים האסירים והעצירים, כולם בתוך תחומי ישראל: השרון, דאמון, שאטה, אשמורת, כרמל, איילון, מעשיהו, נווה תרצה, ניצן, שקמה, אשל, נפחא, קידר והמרכז הרפואי בכלא רמלה.

בו מוחזקים עצירים איננו טכני בלבד ויש לו השלכות טריות מרחיקות לכת. בני משפחה ועורכי-דין מקקים לאישור לישראל כדי לבקר את העצורים. חלקם אינם מקבלים אישור

